

JÄNIJÄRVEN
SEUDUN
SUOJELU-
YHDISTYS RY

malminetsintälupahakemukseen

Muistutus

13.3.2023

Jan Löfstedt, puheenjohtaja

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto TUKESille

Hakija	Rio Tinto Exploration Finland Oy
Lupa-alueen nimi	Särkisuo
Lupatunnus	ML2023:0010
Alueen sijainti ja koko	Tammela, 599,75 ha
Muistutuksen tekijä	Jänijärven seudun suojeluyhdistys ry.

Jänijärven seudun suojeluyhdistys perustettiin 15.6.1991. Yhdistyksen nimeksi tuli alun perin Jänijärven seudun asukasyhdistys, joka päätettiin vielä jättää rekisteröimättä. Yhdistyksen ensirekisteröinti tapahtui 6.4.2005, jolloin nimeksi tuli Jänijärven seudun suojeluyhdistys ry.

Yhdistyksen tarkoituksena on edistää vesien suojelua toimialueellaan, joka on Jänijärvi ympäristöineen. Tarkoituksensa toteuttamiseksi yhdistys pyrkii kokoamaan asiasta kiinnostuneet henkilöt, yhdistykset ja yhteisöt yhteiseen toimintaan järven suojelun hyväksi. Tarkoituksemme toteuttamiseksi olemme toimineet kiinteässä yhteistyössä Tammelan kunnan, Hämeenlinnan ELY-keskuksen, muiden alueen vesiensuojeluyhdistysten, Metsäkeskuksen sekä osakaskuntien kanssa vesiensuojelullisten hankkeiden eteenpäin viemiseksi.

Tässä olemme myös monella tavalla onnistuneet. Jänijärven vedenlaatu on 1990-luvun välttävästä parantunut tyydyttäväksi, osin jopa hyväksi. Leväkukintaa ei ole moneen vuoteen ollut. Kaukjärven osakaskunta on säännöllisesti istuttanut kuhaa. Jänijärven kalakanta on kesällä 2022 suoritettuna koekalastuksen perusteella hyvä, myös merkkejä kuhakannan omasta poikastentuotannosta löytyi.

Yhdessä Kaukjärven osakaskunnan kanssa yhdistys on viimeisen 10 vuoden ajan panostanut seudun asukkaiden viihtyvyyteen. Tammelan kunnan maille olemme saaneet luvan toteuttaa Jänijärven yhteisrannan, jonne olemme rakentaneet hiekkarannan, uimalaiturin, pukutilan, puuceen, ja viimeisimpinä kotalaavun ja puuvajan. Tämän olemme tehneet talkootyönä, saaden kustannuksiin Maaseudun kehittämisrahaston EU-tukivaroja muun muassa LounaPlussa OY:n kautta. Osakaskunta puolestaan toteutti kesällä 2022 veneiden lasku- ja säilytyspaikan.

Yhdistyksen hallitus on kokouksessaan 4.3.2023 päättänyt tehdä muistutuksen Rio Tinto Exploration Finland Oy:n malminetsintälupahakemukseen:

1. Pyydämme Tukesia kiinnittämään huomiota alla oleviin seikkoihin:

- Malminetsintä ja kaivoshanke olisi Häme 2040 maakuntakaavan vastainen.

- Kartat on rajattu tarkoituksella koskemaan mahdollisimman harvoja kiinteistönomistajia mahdollisten valitusten välttämiseksi. Malmiesiintymä ei noudata kiinteistörajoja.
- Kaivoshankkeen vaikutus vesistön valuma-alueelle olisi merkittävä. Tammelan järviylänkö, johon Jänijärvin kuuluu, on valuma-alueen latvavesi. Särkisuoilta ja Särkijärvestä on suora laskuojayhteys Jänijärveen, joka on Jänhijoki-haaran viimeinen järvi ennen yhtymistään Loimijokeen. Näin latvavesien valuman pilaantumisen vaikutukset ulottuisivat lopulta Kokemäenjoen kautta aina Itämereen asti.
- Luvan saaminen loukkaisi yksityistä etua:
  - o vaikeuttaen maa- ja metsätalouden harjoittamista
  - o alentaen alueen lukuisten kiinteistöjen arvoa välittömästi, kun tieto Rio Tinton suunnittelemasta kaivoshankkeesta leviää. Kymmenien tai satojen kesämökkien myyntiarvo romahtaa hetkessä. Sama koskee vakituisten asukkaiden kiinteistöjä.
- Luvan saaminen loukkaisi yleistä etua:
  - o Tammelan kunnan maine luontoarvoja vaalivana kahden kansallispuiston kuntana kärsisi peruuttamattomasti.
  - o Alueen virkistyskäyttömahdollisuudet vähenevät huomattavasti.
  - o Metsäkeskus on syksyllä 2022 aloittanut toimenpidesuunnitelman tekemistä Jänijärven valuma-alueelle.
  - o Yhteiskunnan rahoittamissa hankkeissa tehty työ mitätöityy, ja hankkeisiin käytetyt yhteiskunnan varat, 1,5 – 2 miljoonaa euroa, tulevat heitetyksi hukkaan.
- Kaivosyhtiön esittämä vakuussumma (2000 €) on merkityksettömän alhainen.
  - o Esitetyt tutkimukset (mm. 2 km kairauksia, kairanäytteistä tehtävä kemiallinen analytiikka, painovoima- ja magneettimittaukset, maanpintaa rikkovat geofysikaaliset mittaukset, kallioperän pintaan ulottuvat kairaukset, geofysikaaliset kairareikämittaukset) maksavat varovastikin arvioiden satoja tuhansia euroja.
  - o Erityisesti kallioperäkairauksilla voidaan muuttaa alueen kalliopohjavesien virtausolosuhteita ja saada aikaan sulfidimineraalien (joita Rio Tinto kertoo alueella olevan) hapettumisen rikkihapoksi, joka liuottaa kallioperän raskasmetalleja ja muita haitallisia alkuaineita. Näiden vaikutukset kalliopohjaveden laatuun ja virtausolosuhteisiin voivat olla dramaattiset ja vaikutukset ulottua ajan myötä hyvinkin kauas nyt keinotekoisien suppeaksi rajatusta 600 ha alueesta. Jänijärven seudun vesihuolto on kaivojen varassa, joten uhka on alueelle varteenotettava.

o Vakuuden pitää olla vähintään samaa suuruusluokkaa kuin malminetsinnän kustannuksetkin, toisin sanoen useita satoja tuhansia euroja.

2. Pyydämme Tukesia hylkäämään malminetsintälupaprosessin harhaanjohtavana ja hyvän hallintotavan vastaisena.

Perustelut

Kaivosyhtiö Rio Tinto Exploration Finland Oy:n varausilmoituksen ja malminetsintähakemuksen sekavuuden takia on vaikea saada selkoa malminetsintää koskevan alueen laajuudesta ja mahdollisen myöhemmän kaivostoiminnan aloittamisen vaikutuksista.

Luvanhakija harhaanjohtaa

1. pilkkomalla suunnittelemansa kaivoshankkeen keinotekoisesti ainakin kahteen osaan
  - Nyt etsintälupaa on haettu pienelle vain 600 ha alueelle. Tosiasiassa hakija itse ilmoittaa hyvin pienellä fontilla ”*Yhtiö aikoo samalla jatkaa tutkimuksia viereisellä varausalueellaan Särki VA2022:0053*”
  - Särki VA2022:0053:n koko on pinta-alaltaan kymmenkertainen (6400 ha) verrattuna alueeseen, johon nyt vain näennäisesti on hakemassa malminetsintälupaa.
  - Merkillepantavaa on lisäksi, että Särki VA2022:0053 varauspäätöksen kartalla Rio Tinto osoittaa, että nykyinen malminetsintäaluekin on osa Särki VA2022:0053 -aluetta.
  - Täten on täysin selvää, vaikka Rio Tinto sitä yrittää salata, että kaivoshankealue on pinta-alaltaan vähintään tuo 6400 ha.
  - On edelleen selvää, että kaivoshanke koskee huomattavasti suurempaa aluetta kuin 6400 ha, jos Rio Tinto löytää riittävän rikasta malmia.
  - Edelleen on täysin selvää, että pilkkomalla hanke eri vaiheisiin, yrittää Rio Tinto salata malminetsinnän ja myöhemmän kaivoshankkeen kokonaisvaikutuksia ja rajoittaa asianomaisten ja muiden sidosryhmien osallistumismahdollisuuksia.
  - Malminetsintälupahakemus käsittää vain yhden maanomistajan maa-alueen. Lisäksi voidaan olettaa, että kyseinen maanomistaja (Metsähallitus) suhtautuu hakemukseen myönteisesti, koska sillä ei ole minkäänlaisia inhimillisiä siteitä alueeseen, vaan toimii puhtaasti liiketaloudellisista lähtökohdista.
  - Tukesin ei pidä myöntää malminetsintälupaa nyt haetulle 600 ha osa-alueelle, vaan hylätä hakemus asukkaita, mökkiläisiä ja muita sidosryhmiä

harhaanjohtavana. (Jos Rio Tinto haluaa hakea myöhemmin uudelleen etsintälupaa, pitää Tukesin edellyttää hyvän hallintotavan mukaisesti Rio Tintoa hakemaan malminetsintälupaa kerralla koko sille alueelle, jolle kaivoshanketta suunnittelee.)

2. käyttämällä epäselviä karttoja, joista todellinen alue ei käy ilmi
  - Erityisesti Särki VA2022:0053 varauspäätöksen kartta on niin epäselvä, että on mahdotonta päästä selville, missä alueen rajat menevät.
> Hyvään hallintotapaan kuuluu asioiden esittäminen yksiselitteisesti.

3. käyttämällä hakemuksessa lyhenteitä, joita ei voi ymmärtää ilman syvällistä perehtymistä kaivosalaan
  - Maallikoiden on mahdotonta saada selvyyttä, mitä lyhenteet EM, IP, ToB tai LCT tarkoittavat.
> Hyvään hallintotapaan kuuluu asioiden esittäminen ymmärrettävästi.

4. kirjoittamalla oleellisia asioita niin pienellä fonttikoolla, että niitä on vaikea tai jopa mahdoton lukea
  - Erityisesti malminetsintälupahakemuksen kohta 4.1 on kirjoitettu niin pienellä fonttikoolla, että siitä on mahdotonta saada selvää, jos hakemus tulostetaan A4-paperille. Tietokoneella sen suurentaminen on onneksi mahdollista, joten ilmeisesti salattavaksi tarkoitettu kohta malminetsintäalueen todellisesta laajuudesta paljastuu.
> Hyvään hallintotapaan kuuluu asioiden esittäminen totuudenmukaisesti.

3. Jos Tukes kuitenkin myöntää malminetsintäluvan, vaadimme,

että Tukes määrää Rio Tinto Exploration Finland Oy:n järjestämään jo hyvissä ajoin ennen hallinto-oikeuden valitusajan umpeenmenoa tiedotustilaisuuden, jossa se kertoo ymmärrettävästi ja kansantajuisti sekä avoimesti ja mielellään rehellisestikin kaivossuunnitelmistaan.

Toivomme tiedotustilaisuuteen myös Tukesin edustajaa.

Perustelut

Rio Tinto on jo aloittanut tämän kaivoshankkeen valmistelut demokratian perusteiden vastaisesti harhauttamalla kansalaisia muun muassa jakamalla kaivoshankkeen keinotekoisesti osiin, käyttämällä hakemuksessaan ilmaisia, joita on mahdoton ymmärtää, kirjoittamalla oleellisen osan tekstistä lukukelvottomalla pienellä fontilla ja ilmeisen tarkoitushakuisen epätarkoilla kartoilla.

Malminetsintälupahakemuksessaan Rio Tinto lisäksi esittää varsin sarkastisestikin, että ”*yhteisöä ja sidosryhmiä tiedotetaan yhtiön malminetsintäsuunnitelmista. Mikäli suunnitelmat aiheuttavat huolenaiheita, niitä käsitellään. Yhteydenpito ja kanssakäyminen on jatkuvaa*”. Tukesin on määrättävä Rio Tinto Exploration Finland Oy toteuttamaan tämä lupauksensa täysimääräisesti.

Lisätietoja muistutuksestamme antaa

Jan Löfstedt, puhelin +358 50 428 5698, sähköposti janalbinlofstedt@gmail.com

Tammelassa 13.3.2023

Jänijärven seudun suojeluyhdistys ry

Jan Löfstedt
puheenjohtaja

Petri Tamminen
varapuheenjohtaja